

GGD
Rotterdam-
Rijnmond

Gezondheid in Kaart 2022

Kernboodschappen Ridderkerk

Leeswijzer

Hieronder staan de kernboodschappen voor gemeente Ridderkerk. Het is een samenvatting van de belangrijkste gezondheidsuitkomsten uit de meest recente Gezondheidsmonitors kinderen, jongeren en volwassenen en ouderen. Er is gekozen voor thematische kernboodschappen in overeenstemming met de indeling van het dashboard van Gezondheid in Kaart. Voor de leesbaarheid wordt in de tekst voor het aanduiden van leeftijdsgroepen de onderstaande termen gebruikt:

- **Kinderen** 0 t/m 11 jaar
- **Jongeren** klas 2 en 4 voortgezet onderwijs
- **Jongvolwassenen** 18 t/m 23 jaar
- **Volwassenen** 18 t/m 64 jaar
- **Ouderen** 65 jaar en ouder

Als er over een afwijkende leeftijdsgroep wordt gerapporteerd dan staat de exacte leeftijdsgroep erbij vermeld.

Bevolking

Hoge grijze druk, maar toename aandeel ouderen minder sterk dan landelijke trend

Vergrijzing leidt in de komende decennia tot grote maatschappelijke opgaven. In gemeente Ridderkerk is de grijze druk, het aantal ouderen ten opzichte van 100 personen in de 'productieve' leeftijdsgroep fors hoger dan gemiddeld in de regio en dan in Nederland. Tussen 2010 en 2021 nam de

Auteur

Gea Schouten, Onderzoek en Business Intelligence, met dank aan Mariek van Veelen, Nathalie Koene-Smit en Maaike Dujardin.

Gemeente Rotterdam, mei 2022, versie 2.0.

Meer informatie

Deze feitenkaart is te vinden op [Gezondheidinkaart.nl](https://gezondheidinkaart.nl). Vragen over deze feitenkaart mailt u naar

grijze druk zichtbaar toe van 35 naar 45. De omvang van het aantal ouderen in Ridderkerk neemt naar verwachting toe van 11.455 in 2021 tot 14.310 in 2040. Deze groei is minder sterk dan gemiddeld in Nederland. Wijziging van beleid heeft weinig effect op de vergrijzing zelf. De GGD beveelt daarom aan om in het beleid te richten op maatschappelijke opgaven die samenhangen met de vergrijzing, zoals het voorkomen van ouderdomsziekten, en toename in de zorguitgaven. Daarnaast moet in de gaten worden gehouden of het huidige voorzieningenaanbod aansluit bij een veranderende populatie.

Aandacht voor sociaaleconomische gezondheidsverschillen blijft belangrijk

Het gemiddeld persoonlijk inkomen in Ridderkerk is iets lager dan het regionaal en landelijk gemiddelde. De financiële situatie van volwassenen lijkt iets te zijn verbeterd. In 2016 gaf bijna een kwart aan moeite te hebben om rond te

komen, in 2020 was dit 10%. Het aandeel huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum is de laatste jaren stabiel in Ridderkerk en met 8% iets gunstiger dan het Nederlands gemiddelde (10%).

Het is een landelijke ambitie om de toenemende gezondheidsverschillen tussen hoog- en laagopgeleiden te stabiliseren of, beter, te laten afnemen. De coronacrisis heeft de grootste impact bij groepen in de samenleving waar al achterstanden waren en zorgt voor toenemende ongelijkheid, ook ten aanzien van de gezondheid. De GGD beveelt daarom aan om in Ridderkerk preventie vooral te richten op het verkleinen van deze kloof. Dit kan bijvoorbeeld door extra aandacht te besteden aan het bereiken van de moeilijk bereikbare groep met lage sociaaleconomische status bij preventieprogramma's.

Gemeente Ridderkerk geeft in de Nota Gezondheidsbeleid Ridderkerk 2021-2025 aan gezondheidsachterstanden te verkleinen door het vergroten van kansengelijkheid in het leven en basisvaardigheden. Ook worden gezondheidsachterstanden op latere leeftijd voorkomen door in te zetten op vroegsignalering en interventies voor het kind en het gezin. De komende jaren werkt gemeente Ridderkerk samen met partners en inwoners verder aan het bouwen van een krachtige, inclusieve samenleving.

Gezondheid en ziekte

Afname aandeel jongeren dat positief is over hun gezondheid

Het RIVM voorspelt een toename van het aantal mensen met minimaal één chronische aandoening. Toch voelen we ons in 2040 even gezond als nu, en we ervaren ook niet meer beperkingen in onze activiteiten. In Ridderkerk is de levensverwachting voor mannen en vrouwen samen 83,1 jaar. Dit is hoger dan de gemiddelde levensverwachting in Nederland (81,8 jaar). De aandoening waar in 2020 landelijk de meeste mensen aan overleden was COVID-19. Dementie, longkanker, beroerte en coronaire hartziekten vormden de top vijf van doodsoorzaken die leiden tot de hoogste sterfte. Het aantal sterfgevallen in Ridderkerk was mede door COVID-19 in 2020 (632 sterfgevallen) fors hoger dan in 2019 (488 sterfgevallen). Sinds het begin van de meldingen is er voor 117 mensen (datum van raadplegen: 25-04-2022) aangegeven dat ze zijn overleden aan COVID-19.

De ervaren gezondheid, het oordeel over de eigen gezondheid, is één van de beste voorspellers van sterfte. Op regioniveau zien we een stijging in het oordeel van de volwassenen. Bij jongeren juist een daling. In gemeente Ridderkerk

beoordeelt 84% van de volwassenen hun gezondheid als (zeer) goed. Van de ouderen beoordeelt 65% de gezondheid (zeer) goed. Dit is beiden vergelijkbaar met de regionale en landelijke gemiddelden. De ervaren gezondheid van de jongeren in 2019 verschilt niet met de regio. Ruim acht van de tien jongeren (84%) beoordelen de gezondheid (zeer) goed. Maar de jongeren zijn wel iets minder positief over hun gezondheid in vergelijking met 2015 (89%).

Toename van ouderdomsziekten verwacht

De vergrijzing leidt landelijk tot een verschuiving in ouderdomsziekten. Dementie wordt de belangrijkste doodsoorzaak. In Ridderkerk hebben 867 mensen dementie die gebruik maken van zorg. Dit is 3,1% van de inwoners van 40 jaar en ouder. Van deze 867 mensen woont twee derde thuis en een derde in een instelling. Volgens schattingen van ABF neemt het aantal mensen met dementie in Ridderkerk in 2040 toe tot 1.700. Daarnaast zullen aandoeningen van het bewegingsapparaat, diabetes, gezichtsvermogen en gehoorstoornissen toenemen. In Ridderkerk heeft 47% van de ouderen minimaal één langdurige aandoening. In Ridderkerk komen ouderdomsziekten over het algemeen evenveel voor als in de regio. Het percentage ouderen met een hoge bloeddruk (42%) is vergelijkbaar met 2016, maar wel hoger dan gemiddeld in de regio (36%). Van de jongeren heeft 29% een ziekte of aandoening en dit is hoger dan het aandeel in 2015 (21%).

Houd zicht op de mentale gezondheid van alle inwoners

Mentale (psychische) ongezondheid vormt in Nederland een groot deel van de totale ziektelast onder de volwassen bevolking. Op dit gebied laten regionale cijfers voor jongeren en jongvolwassenen een negatieve ontwikkeling in de tijd zien. De psychische gezondheid van de kinderen en jongeren in Ridderkerk is over het algemeen vergelijkbaar met de regio en Nederland, maar zowel voor jongeren als voor jongvolwassenen nam de problematiek ten opzichte van voorgaande meting toe. In Ridderkerk is het aandeel volwassen inwoners met een hoog risico op een depressie of angststoornis gelijk gebleven en lager dan het landelijk gemiddelde.

In Ridderkerk ervaart 40% van de jongeren zeer vaak stress. Ook heeft ruim een kwart (28%) van de jongvolwassenen last van stress. In vergelijking met de regio wijkt Ridderkerk hierop niet af. Jongvolwassenen ervaren vooral stress door hun studie (24%), werk en sociale media (beide 15%). De 24- tot en met 64-jarigen ervaren vooral stress op het gebied van werk (15%) en in mindere mate door familie en gezondheid (beide 8%). De ouderen ervaren de meeste

stress op het gebied van gezondheid (4%), maar dit aandeel is relatief laag.

Het is belangrijk om de psychosociale ontwikkeling van jongeren goed te volgen. Preventief beleid kan zich richten op het voorkómen van een depressie door voorlichting en bewustwording en het bevorderen van de signalering van depressieve klachten.

Leefstijl

Zet in op een rookvrije omgeving

De landelijke verwachting is dat het percentage rokers onder jongvolwassenen de komende jaren verder gaat dalen. In de cijfers van Ridderkerk zien we deze trend ook terug (van 23% in 2012 naar 17% in 2020). Het trendscenario voor 2040 schat het percentage rokende volwassenen in 2040 op 14%. In Ridderkerk is het aandeel rokers van 18 jaar en ouder in 2020 al 14%. Het rookgedrag onder de jeugd is in Ridderkerk vergelijkbaar met de regio en landelijk. Van de jongeren rookt 4% wekelijks en 2% dagelijks. Positief is dat minder ouders het acceptabel vinden als kinderen onder 18 jaar roken (van 11% in 2014 naar 3% in 2018) en minder ouders in huis roken waar hun kind bij is. Preventieve aandacht voor het rookgedrag onder jongeren blijft belangrijk om een verdere daling te bereiken.

Gebruik alcohol vergelijkbaar met regio, alcoholpreventie bij jongeren blijft belangrijk

Het risico op gezondheidsschade door alcohol hangt af van het totale alcoholgebruik, maar ook van het drinkpatroon. In Ridderkerk vindt 13% van de ouders het acceptabel als een kind jonger dan 18 jaar alcohol drinkt, net als in de regio. Van de jongeren dronk 23% in de laatste 4 weken alcohol en 16% dronk in dezelfde periode vijf of meer alcoholische drankjes bij één gelegenheid (bingedrinken). In Ridderkerk wordt er even veel en even vaak alcohol gedronken als in de regio. In vergelijking met voorgaande jaren is het alcoholgebruik onveranderd. Voor jongeren is het drinken van alcohol erg schadelijk. De herziene Drank- en Horecawet verplicht de gemeente om een preventie- en handhavingplan op te stellen. Advies is om de preventieactiviteiten voor de jeugd jaarlijks te evalueren.

Afname drugsgebruik volwassenen

Het recent wietgebruik is onder vierdeklassers lager dan gemiddeld in de regio en lager in vergelijking met 2015. Minder gunstig is dat tweedeklassers vaker lachgas hebben gebruikt in de afgelopen maand (3% versus 1%). Tussen 2012 en 2016 was er een stijging van het percentage

volwassenen dat in het afgelopen jaar harddrugs gebruikte. In 2020 daalde dit weer tot het niveau van 2012.

Stimuleer bewegen in het dagelijks leven; blij inzetten op terugdringen van overgewicht

De Nieuwe Richtlijn Bewegen is erop gericht om bewegen te integreren in het dagelijks leven. De uitdaging is om een blijvende verandering in beweeg- en zitgedrag te realiseren met als doel een grotere gezondheidswinst te behalen. Zestig procent van de volwassen vrouwen en 56% van de volwassen mannen is te zwaar. Onder vrouwen komt matig overgewicht vaker voor dan gemiddeld in Nederland (40% versus 33%). Ernstig overgewicht is bij ouderen hoger in vergelijking met het Nederlands gemiddelde (22% versus 17%). Het aandeel volwassenen met overgewicht is in Ridderkerk ten opzichte van 2016 niet significant toegenomen. We zien wel een toename van overgewicht bij kleuters van 8% (2015) naar 13% (2019). Jongvolwassenen hebben minder vaak overgewicht dan gemiddeld in de regio (18% versus 24%), maar bij deze leeftijdsgroep komt ondergewicht wel vaker voor (11% versus 7%).

Kleuters in Ridderkerk spelen vaker buiten dan gemiddeld in de regio. Kinderen van de basisschool sporten minder vaak dan gemiddeld in de regio. Ook sporten jongeren minder vaak wekelijks bij een sportschool of – vereniging (66%) dan jongeren in Nederland (75%). Zowel de volwassenen (41%) als de ouderen (30%) voldoen minder vaak aan de Nederlandse norm voor gezond bewegen dan gemiddeld in Nederland (54% en 38%). Op bewegen zijn de meeste uitkomsten stabiel. Een uitzondering hier zijn de jongvolwassenen. Deze voldoen in 2020 minder vaak aan de beweegnorm dan in 2016. Toch is het aandeel sporters niet gewijzigd. De GGD adviseert om aandacht te (blijven) besteden aan toename van bewegen in het dagelijks leven. Bij de aanpak en preventie van ongezond lichaamsgewicht adviseert de GGD om aandacht te hebben voor zowel obesitas als ondergewicht.

Fysieke omgeving

Geef gezondheid een plek in de Omgevingswet en Omgevingsvisie

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Daarmee vormt de wet de basis voor het integraal beheer van en voor de ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. In een omgevingsvisie kunnen randvoorwaarden geboden worden voor een gezond leven in uw gemeente. Kernpunten als inzet op schone lucht, balans tussen rust (stilte) en drukte

(stedelijkheid) en het makkelijk maken om te sporten en te bewegen kunnen benoemd worden in de visie. De GGD adviseert om bij het gesprek hierover gebruik te maken van gezondheidsdata.

Bevorder de luchtkwaliteit

Mensen leven in Ridderkerk naar verwachting 6,9 jaar korter door luchtverontreiniging. Positief is dat vanaf 2018 het aantal verloren levensjaren afneemt. In Ridderkerk wonen 5.752 inwoners (12,5%) binnen 50 meter van een drukke weg of 100 meter van een rijksweg. Dit is iets lager dan gemiddeld in de regio (15,5%), maar hoger dan in de regio exclusief Rotterdam (10,7%). Het aandeel inwoners langs drukke binnenstedelijke wegen of rijks- of provinciale wegen is ongeveer verdubbeld ten opzichte van 2017 (van 6% naar 13%).

Om de blootstelling van inwoners aan roet te verminderen, raadt de GGD aan om structurele bronmaatregelen te nemen (gericht op schoner vervoer) en langs drukke wegen geen nieuwe woningen en 'gevoelige bestemmingen' (zoals scholen, kinderopvangcentra en verzorgingshuizen) te bouwen.

Oordeel woonomgeving stabiel

Ridderkerk is sterk stedelijk, er zijn 1.727 adressen per km². Dit is iets lager dan gemiddeld in regio Rijnmond (1.860). Er is 178,4 m² niet-agrarisch groen per inwoner beschikbaar. Ook dit is minder dan gemiddeld in regio Rijnmond (268 m²). In Ridderkerk is het oordeel over woning, de woonomgeving en de geschiktheid van de buurt stabiel gebleven en vergelijkbaar met het regionaal gemiddelde. Net als in de regio wordt in Ridderkerk de meeste geluidshinder ervaren van brommers of scooters. Bijna één op de tien inwoners geeft aan hier hinder van te ondervinden. Mensen ervaren iets minder geluidshinder door industrie of bedrijven dan gemiddeld in de regio (0,4% versus 2%).

Sociale omgeving

Eenzaamheid een omvangrijk probleem

Er is geen verschil in de omvang van ernstige of matige eenzaamheid in Ridderkerk ten opzichte van de regio of Nederland. In Ridderkerk geeft ruim de helft van de ouderen (52%) en 45% van de volwassenen aan matig tot zeer ernstig eenzaam te zijn. De omvang van emotionele eenzaamheid is bij ouderen in Ridderkerk toegenomen (22% naar 30%). Bij jongvolwassenen nam ernstige eenzaamheid de laatste jaren toe. In Ridderkerk was in 2012 7% van de jongvolwassenen ernstig eenzaam, in 2016 11% en in 2020 zelfs 17%.

Participatie

Daag bewoners uit tot maatschappelijke activiteit en bied passende ondersteuning

Er zijn aanwijzingen dat actief meedoen aan de maatschappij (bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk of lidmaatschap van een vereniging) voor ouderen positieve gezondheidseffecten oplevert. In Ridderkerk nam vrijwilligerswerk onder de volwassenen af van 30% in 2016 tot 22% in 2020, maar dit aandeel is wel vergelijkbaar met het regionaal gemiddelde. Het aandeel vrijwilligers bij ouderen is stabiel, maar iets lager dan het landelijke gemiddelde. Jongeren hebben veel vaker een bijbaan dan gemiddeld in de regio.

Mantelzorg geeft weliswaar vaak voldoening, maar kan ook leiden tot negatieve gezondheidseffecten, zeker bij langdurige, intensieve zorg. Van de volwassenen is 17% mantelzorger. Dit is hoger dan het regionaal en landelijk gemiddelde. Opvallend is de toename van het aandeel jonge mantelzorgers, dat nam tussen 2015 en 2019 toe van 8% tot 16%. De GGD beveelt aan om het actief meedoen in de maatschappij en onderlinge ontmoeting van de inwoners te (blijven) stimuleren, met aandacht voor preventie van overbelasting van mantelzorgers.

Zorg en voorzieningen

Monitor de aansluiting van zorgvraag en aanbod zorgkosten

Van de ouderen in Ridderkerk geeft 16% aan huishoudelijk hulp te ontvangen, dit is lager dan gemiddeld in de regio (22%) en ook lager dan het aandeel in 2016 (19%). Het RIVM voorspelt een verdubbeling van de zorguitgaven in 2040, veroorzaakt door bevolkingsgroei, vergrijzing, technologie en stijging van de welvaart. De gemiddelde uitgaven voor de zorgverzekeringswet (Zvw) liggen voor de meeste gemeenten tussen de €2.200 en €2.700 per inwoner (2019). In Ridderkerk zijn de gemiddelde kosten €2.633 en dit valt net binnen deze range. De zorguitgaven van inwoners van 65 jaar en ouder vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) bedraagt per inwoner in 2019 €3.612. Het aantal ouderen dat gebruik maakt van de Wlz en de gemiddelde kosten per inwoner zijn tussen 2017 en 2019 toegenomen.

De steeds groter worden groep inwoners van 85 jaar en ouder gaat een groter beroep doen op gezondheidszorg en thuiszorg. Het blijft belangrijk het zorggebruik te monitoren en tijdig in te spelen op passende voorzieningen als thuiszorg en aansluitende woonvormen.

Houd aandacht voor de vaccinatiegraad

Per 1 januari 2019 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Een van de taken is het bereiken of vasthouden van een vaccinatiegraad van 90%, zoals vastgesteld in het Global Vaccine Action Plan (GAVP). Het aandeel kinderen dat de vaccinaties uit het RVP krijgt, is landelijk en in de regio hoger dan 90%, maar lager dan 95%. Zo wordt de norm van 95%, die nodig is om mazelen uit te bannen, in Nederland bij de eerste BMR-vaccinatie niet meer gehaald. Het HPV-vaccin tegen baarmoederhalskanker en het MenACWY-vaccin voor 14-jarigen tegen meningokokkenziekte zijn later toegevoegd aan het RVP. De vaccinatiegraden voor deze vaccins liggen zowel regionaal als landelijk onder de 90%.

In Ridderkerk wordt de doelstelling van 90% voor de meeste vaccinaties wel gehaald. De deelname aan de HPV-vaccinatie tegen baarmoederhalskanker is landelijk toegenomen van 46% (verslagjaar 2018) naar 64% (verslagjaar 2021). Een vergelijkbare toename zien we in Ridderkerk, waar de vaccinatiegraad HPV vanaf 2018 toenam van 37% tot 53% in verslagjaar 2021. De vaccinatiegraad (volledig, zonder booster) voor COVID is 79% voor inwoners van 12 jaar en ouder. Dit is iets hoger dan gemiddeld in de regio (75%).

Bevolkingsonderzoek helpt om ziektes in een vroeg stadium te ontdekken of te voorkomen

Deelname aan de bevolkingsonderzoeken is 73% (2018-2020) voor borstkanker, 52% (2020) voor baarmoederhalskanker en 71% (2020) voor darmkanker. Voor darmkanker is de deelname stabiel, maar voor borst- en baarmoederhalskanker was de deelname in de jaren ervoor hoger. Dit is vergelijkbaar met de landelijke trend.

Bronnen en verwijzingen

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en, CBS en RIVM.

Gezondheidsmonitor Jeugd 2019, GGD'en en RIVM.

Gezondheidsmonitor Kinderen 2018, GGD Rotterdam-Rijnmond.

www.gezondheidinkaart.nl

Corona dashboard <https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/ge-meente>

RIVM Statline <https://statline.rivm.nl>

Alzheimer Nederland. (6 januari 2020). *Mensen met dementie per gemeente*.

Vektis. (24 januari 2022). *Factsheet dementie*.

RIVM. (2018). *Leefstijl - Hoe (on)gezond leven we in de toekomst?*

Staat van Rijnmond <https://www.staatvanrijnmond.nl/jive>

Vektis. (18 maart 2021). *Factsheet Zorg in gemeenten*.
